

SYMPTOOMVORMING EN INTERPRETATIE VIA DE EQUIVOQUE VAN DE LETTER OF *LALANGUE*

Lieven Jonckheere

29/01/22

PPaK

**SYMPTOOMVORMING EN INTERPRETATIE
VIA DE EQUIVOQUE VAN DE LETTER OF *LALANGUE*
Lieven Jonckheere**

Het symptoom is een Januskop, zegt Jacques-Alain Miller. Als we de symbolische kant van het symptoom, die gebaseerd is op ficties van het onbewuste, kunnen beschouwen als de open kant ervan, dan is de reële kant, die gebaseerd is op een fixatie van het genot, gesloten te noemen. Dat vinden we terug in de interpretatie. Er is niet alleen de interpretatie die gestructureerd is als een onbewuste formatie – en die altijd riskeert om het symptoom weer te sluiten. Maar er is vanuit Lacan ook een interpretatie denkbaar die op de leest van de letter, de equivoque, detail (*lalangue*) is geschoeid – en die een kans biedt om iets van het symptoom te openen. Lieven Jonckheere zal van die equivoque in de symptoomvorming en de interpretatie ervan een aantal elementen bij Freud aanstippen én dat met handen en voeten proberen te illustreren in een geval van seksuele ‘gêne’

HET SYMPTOOM ALS JANUSKOP

Titel cyclus PPaK 2021-2022

Seksualiteit: fixatie en ficties

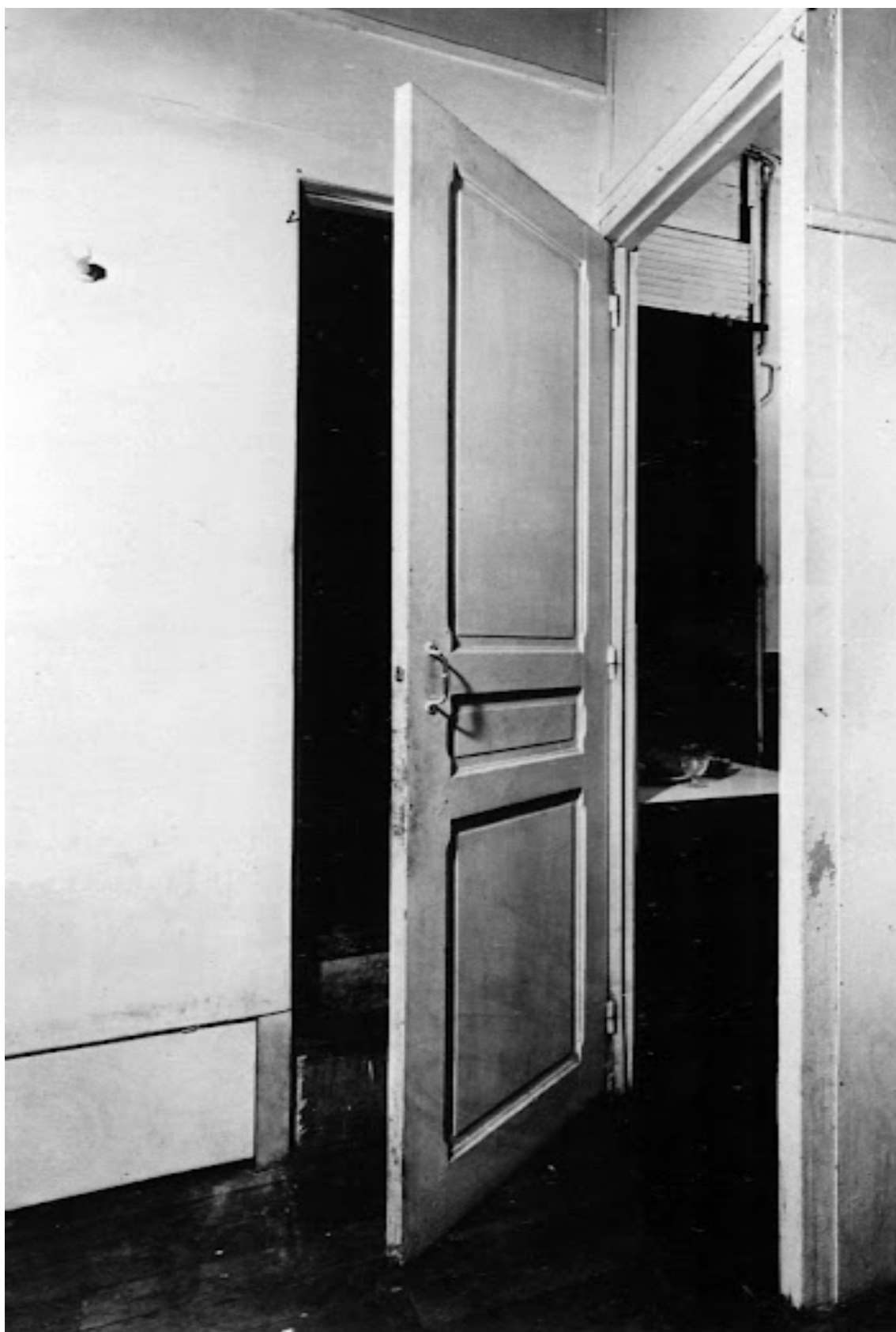
Anne Lysy een van de vorige keren het thema aangesneden vanuit commentaar op JAM "lire un symptôme" (2011)

meteen vertrokken van sleutelpassage – middenin tekst

symptoom = Januskop

WAT IS JANUSKOP?

- cf. zegswijze
Januskop hebben = dubbelhartig of onoprecht zijn
morele categorie
- mythologie
in de mythe van de Januskop is veel duidelijker waaruit die dubbelheid juist bestaat
meer een epistemologische categorie
 - ene gezicht = open deur
 - andere gezicht = gesloten deurcf. Duchamps deur uit 1927
woont in klein appartement en installeert een deur die 2 deuropeningen 'bedient'
proverbe "il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée" se trouvait pris en flagrant délit d'inexactitude
als ene deur gesloten is moet andere open = deur is terzelfdertijd open én gesloten

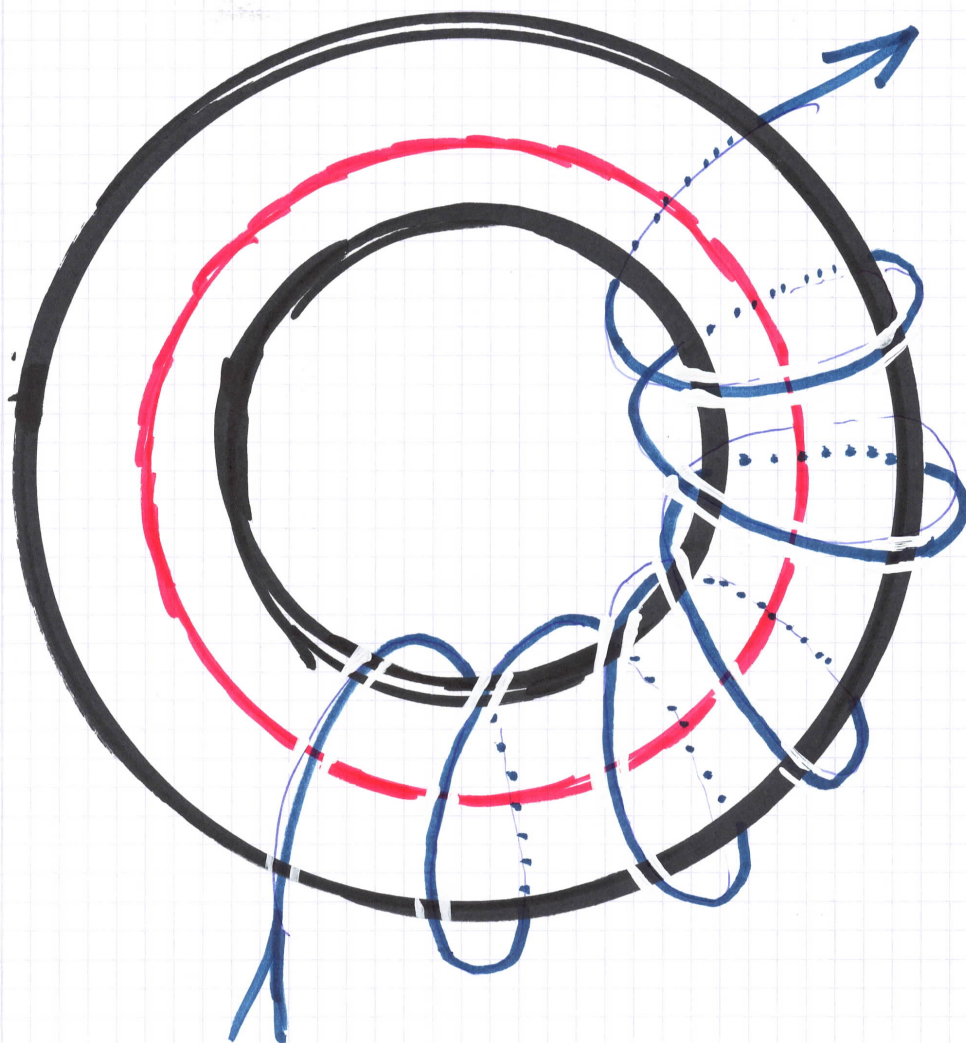


SYMPTOOM = JANUSKOP = open deur + gesloten deur

ene kant van het symptoom

symptoom dat voor de psychoanalyse een open deur is

- dat is het symptoom dat Sinn=sens=zijn heeft als een Ubw waarheid
het symptoom voor zoverre dat dus vergelijkbaar is met Ubw formaties als droom, lapsus, witz
=
- wat is die Ubw waarheid van het symptoom?
Oedipuscomplex en castratie – als ‘oplossing’ van de infantiele seksualiteit
- als Ubw formatie is het symptoom vluchtig want op ficties gebaseerd
 - ficties
symptoom komt tot stand via betekenaars en het combinatiespel ervan = S1 > S2
Verdichtung&Verschiebung (Freud) of metafoor&metonymie (Lacan)
 - dat maakt het symptoom inderdaad vluchtig = redelijk makkelijk van vorm kan veranderen
 - andere combinatie van betekenaars, van metafoor&metonymie leidt tot ander symptoom
 - dat noemt Lacan la variété du symptôme = vérité+variété
dezelfde Ubw waarheid kan op verschillende manieren tot uiting komen, spreken de waarheid neemt altijd andere symptomatische vormen aan
 - bv. doorheen al onze dromen, dromen we uiteindelijk altijd dezelfde droom, qua subjectieve waarheid – maar dan telkens onder een andere vorm
 - bv. we kunnen onze eigen geschiedenis nooit identiek vertellen maar doorheen al die hysterische variaties verschijnt uiteindelijk altijd dezelfde subjectieve waarheid – maar dan telkens onder een andere vorm
- varité van het symptoom = herhaling met verschuiving > genot
 - herhaling met verschuiving
 - verschuiving van beetje zin naar beetje zin = pas-de-sens
cf. torus=band met spiralende vraag (blauw) waarin Ubw formaties geproduceerd worden en die, als ze een volledige ronde van de torus heeft gedaan, uiteindelijk altijd een extra rondje, het verlangen=zijn includeert (rood)
 - die pasjes, stapjes in de zin zijn bron van genot = jouissens



andere kant van het symptoom
symptoom dat voor de psychoanalyse een gesloten deur is

- dat is het symptoom voor zover dat niet meer vergelijkbaar is met een Ubw formatie
het symptoom dat geen zin meer heeft als een Ubw waarheid
maar het symptoom voor zover dat *Bedeutung=signification=betekenis* belang/heeft
als traumatisch reële
- wat is dat traumatisch reële in het symptoom?
 - Freud:
 - vindt PA uit door af te stappen van het trauma van seksuele verleiding door vader
 - zoekt heel de PA door naar wat dan wel traumatiserend is
 - Lacan: trauma = de inslag van de taal op het lichaam
 - eerste vraag is dus: wat is het lichaam? wat is de taal?
 - wat is het lichaam in zijn meest basale vorm?
lichaam = genieten = autistisch genieten (*jouissance autistique*)
 - genot = hét lichaamsfenomeen bij uitstek
jouissance = phénomène du corps
 - definitie leven = lichaam dat geniet
 - wat is de taal in haar meest oorspronkelijke vorm?
dat is de gesproken taal zoals die we bij geboorte te horen krijgen
 - taal = betekenaar = betekenaar-op-zijn-dooie-eentje (*signifiant-tout-seul*)
Y a de l'Un = RISéén
S1 zonder link met andere betekenaar S2 = S1//S2
 - dat is wat Lacan de letter noemt
 - hét kenmerk van die betekenaar-op-zijn-dooie-eentje of de letter is dat die altijd equivoque zijn, dat die dus op verschillende manieren kunnen verstaan worden
 - van sommige gesproken woorden is meteen duidelijk dat ze equivoque zijn
 - als ik bv. "wij/wei" zeg, kan u dat met korte 'ei' of met lange 'ij' verstaan
 - iets moeilijker al – ook weer met korte 'ei' en lange 'ij'
"Kom jij hier ook geregeld in de contreien?" – "In de kont rijen? Nee hoor,
In de ik kom hier af en toe iets drinken"
 - dat equivoque karakter van het gesproken woord is gebaseerd op
 - de homofonie of gelijkkluidendheid van verschillend geschreven woorden
 - een gesproken woord is equivoque in de mate dat we dat 'in gedachten'
op verschillende manieren kunnen 'schrijven'
als u mij 'wij/wei' of 'contreien/kont rijen' hoort zeggen begint u meteen in
gedachten te schrijven: korte 'ei' of lange 'ij'
 - stelling Lacan

- stelling Lacan
in principe is heel het gesproken woord equivoque
bij het begin van ons talig leven beginnen we bij elk woord dat we horen ahw 'in paniek' in gedachten te schrijven – om het te kunnen verstaan
dat is Lacans notie van lalangue = detaal / tataal
- praktisch gesproken
impliceert dit oa dat elke gesproken taal haar eigen equivoques en dus *lalangue* heeft – omdat we wat we horen in elke taal anders schrijven
 - Nederlands: 'wei' = 'wij'
 - Frans: '*deux*' = '*d'eux*'
- concept *lalangue*
 - verheven visie:
lalangue = equivoques als de muziek van de gesproken taal
 - *lalangue* = *intégrale* van de homofone equivoques die in een bepaalde taal mogelijk zijn
 - *intégrale* = volledige uitvoering van een muzikaal oeuvre
bv integrale van symfoniën van Beethoven
 - neerhalende visie:
lalangue = equivoques als het slib van de gesproken taal
 - *lalangue* = alle equivoques die de geschiedenis van een taal *a laissé persister*
 - *persister* = blijvend heeft achtergelaten
als een *dépôt* = bezinksel/afzetting én bewaarplaats
- oorsprong van die equivoques, van *lalangue*
 - *pas de rapport sexuel* tussen man en vrouw
geen band tussen man en vrouw – noch via taal noch via genot
 - *lalangue* = equivoques die de vrouwen produceren als ze onderen spreken ipv met man te spreken
 - in die equivoques wordt het genot van die vrouwen ahw opgepot
 - met vrouwelijk genot volgepropte equivoques worden 'afgeluisterd'
door kinderen van die vrouwen >*lalangue* = moedertaal
- we hebben lichaam en taal gedefinieerd
wat is nu het trauma van de inslag van de taal op het lichaam?
 1. het lichaam geniet, zit een genot gegrepen
 2. dat genot van het lichaam verplicht het kind om te kiezen voor een specifieke schrijfwijze van wat het op dat moment in detaal of moedertaal te horen krijgt
 3. de manier waarop het kind het gehoorde op dat moment moet schrijven,
fixeert het genot waarin het lichaam op dat moment gegrepen is
en dat levert soort oersymptoom op – het zgn *événement de corps* = lichaamsevent

- fixatie > duur
 - symptoom als Ubw formatie is vluchtig omdat het op het drijfzand van symbolische ficties gebouwd is ...
 - oersymptoom van het lichaamsevent duurt omdat het op de rots van de fixatie van het genot stoelt de drift of het genot neemt altijd dezelfde symptomatische vorm aan
- iteratie > genot
 - iteratie
 - herhaling van het symptoom als Ubw formatie verschuift alsmaar – en omcirkelt zo een verlangen
 - herhaling van lichaamsevent als oersymptoom trappelt ter plekke – en staat zo op een genot dat soort herhaling zonder waarheid en zonder variatie, zonder *varité*, noemt Lacan iteratie
 - cf. torus
 - iteratie is eigenlijk concept van JAM, die nog maar eens van een hapax van Lacan een concept voor de hedendaagse kliniek smeedt)
 - genot
 - herhaling van het symptoom als Ubw formatie was bron van *jouis-sens* genot in productie van de zin
 - iteratie lichaamsevent als oersymptoom is bron is van autistisch genot

TWEE SOORTEN INTERPRETATIE

wat impliceren die 2 kanten van het symptoom voor de interpretatie?

wat impliceert S openheid en R geslotenheid van symptoom voor Interpretatie?

Interpretatie van de open kant van het symptoom als S of Ubw formatie

écouter + déchiffrer

interpreteren à l'instar de l'inconscient (JAM) = op de leest van het Ubw geschoeid

- hoe
 - een Ubw formatie van analysant in herinnering brengen
bv een stuk droom
 - maar bij gebrek daaraan kan analyticus ook zelf een Ubw formatie fingeren – fictie!
 - geen eigen droom
 - witz? misschien te samenzweerderig ...
 - beter een soort berekende lapsus
- effect/probleem
doet schep bovenop de zin – voedt metonymie van de zin en het genot van het subject daarin

Interpretatie van de gesloten kant van symptoom als R of lichaamsevent

écrire + lire

interpreteren à l'instar de lalangue (ik) = op de leest **zeer toepasselijk!!** van lalangue geschoeid

- hoe
 - even letter doen verschijnen door woord uit VA anders te schrijven dan analysant bedoelde
 - even de betekenaar-op-zijn-dooie-eentje doen komen piepen
- effect/doel
 - letter lost even zijn greep op het genot
even iteratie van dat genot, van dat symptoom als lichaamsevent doorbroken
 - in een moment van verbluffing

klinisch illustreren

- symptoom als fixatie van genot via de letter
symptoom = lichaamsevent
- interpretatie als schrijven van de letter in het symptoom

op 2 manieren

- via Freud
- via eigen casus

FREUD

- belang equivoque van de letter of de *lalangue* in genese én interpretatie van het symptoom hypertypisch voor laatste Lacan
- merkwaardig genoeg nog het zuiverst geïllustreerd bij Freud
 - zogenaamde pre-analytische geschriften (eerste Freud)
 - vooral in later toegevoegde voetnoten = laatste Freud – die terugkeert tot de eerste??

FIXATIE GENOT LICHAAM VIA LETTER (LICHAAMSEVENT) IN FREUDS THEORIE VAN DE SYMPTOMBILDUNG BIJ DWANGNEUROSE, FETISJISME, FOBIE

‘dwangneurose’ (Briefe Fliess 1897)

casus man met als symptoom *Unschlüssigkeit* = besluiteloosheid

Geert Hoornaert vorige keer

voor mij al hele tijd paradigma van fixatie van genot via letter en de interpretatie van dat genot

cf. tekst over equivoque in iNWIT 2

- enerzijds Oedipus en castratie
op dat moment nog niet geconceptualiseerd – maar wel al elementen
 - belangrijk om weten is dat moeder van pt kort na zijn geboorte is gestorven oedipale – maar toen nog niet gethematiseerd!!
 - in VA vertelt pt telkens opnieuw dezelfde anekdote (iteratie!!)
“ik hoorde oma ooit aan tante (zus moeder) vertellen dat mijn moeder lang op hysterische wijze had getwijfeld om te trouwen met man die mijn vader zou worden”
mijn interpretatie: besluiteloosheid = genot van de moeder
- anderzijds *la langue/lettre*
pt herinnert zich plots 1^{ste} paniek op 10j omdat hij *schwarzen Käfer* niet kon vangen
pt komt zelf met 2 interpretaties van die Käfer
 - eerst een Freudiaanse of zinverlenende interpretatie van die Käfer waarbij hij van de Käfer zijn moeder maakt
 - via metafoor of substitutie van betekenaars
schwarzen Käfer wordt *Marienkäfer* – Marie ipv *schwarz*
 - Marie = naam van moeder
 - *Marienkäfer* = lieveheersbeestje
 - lacht omdat lieveheersbeestje naargelang aantal stippen telkens andere wetenschappelijke naam krijgt
net als de biologen is pt besluiteloos tov niet te vatten ‘moederkever’
 - daarna een Lacaniaanse of letterlijke interpretatie van Käfer
waabij hij Käfer leest als een equivoque waarin het genot van de moeder doorschemert
 - de equivoque interpretatie
 - via homofone equivoque
“Käfer = *que faire!* (wat te doen!)”
 - besluit daaruit: kever staat dus voor *Unschlüssigkeit* ...
– ik voeg daaraan toe – “... die ik van mijn moeder heb
 - hoe komt die homofone equivoque tot stand, wat zit daarachter?

- hoe komt die homofone equivoque tot stand, wat zit daarachter?
 - regresseert ahw van Duits naar Frans:
Frans was zijn kindertaal=*lalangue* – na de vroege dood van zijn moeder is hij door Franse gouvernante opgevoed
 - doordat hij plots woord *Käfer* hoort zoals hij dat als kind zou gehoord hebben, als *que faire*, kan hij zijn paniek tov de niet te vangen kever in verband brengen met de paniek van zijn moeder op het moment dat ze moest beslissen om met zijn vader te trouwen
 - alsof hij zich in eerste instantie tegen het *que faire* van de paniek van zijn moeder heeft verdedigd door dat als *Käfer* te verschrijven
even een constructie:
Als hij het over zijn eigen besluiteloosheid heeft associeert hij daarmee telkens een door hem na de dood van zijn moeder afgeluisterd gesprek tussen zijn oma, de moeder van zijn moeder, en de zus van zijn moeder, waaruit bleek dat zijn moeder heel lang had geaarzeld om met zijn vader te trouwen.
 - misschien heeft moeder volgens oma effectief “*Que faire!?*” geroepen
 - dat *que faire* verstond hij reeds als kind, vanuit zijn Franstalige opvoeding, maar doordat hij dat *que faire* nu plots in relatie tot de paniek van zijn moeder hoort, verliest dat zijn betekenis, wordt het een zinloze, lege letter
 - die lege letter *que faire* kan dan met het duister genot van de moeder worden opgevuld
 - waarop hij dat *que faire* in het Duits verschrijft als *Käfer*
 - om dat genot niet onder ogen te moeten zien
 - in plaats van bang te moeten zijn voor het onvatbare verlangen van moeder (“Chz vuoi?”, ‘Heeft zij mij wel gewild (als ze zo twijfelde om met vader te trouwen)?’), kan hij bang worden voor een onvatbare *Käfer* – alsof hij veronderstelt dat moeder bang is voor een kever en hij dus ook bang kan/moet worden voor een kever
 - hier zien we samenhang homofone en grammaticale equivoque – én de inzet ervan
 - de door mij gereconstrueerde infantiele verschrijving *Que faire* > *Käfer* wist grammatica – en meteen ook het genot van de moeder
 - interpretatie in analyse door pt zelf van *Käfer* > *Que faire* herintroduceert grammatica, herintroduceert de vraag van het *sujet de l’énonciation*: wie spreekt – en herintroduceert zo het genot van moeder
- Freud valt terug in fallische/oedipale (castratie) interpretatie
 - *Käfer* = grietje
 - Ik van daaruit hypothese fobie
telkens pt beslissing moet nemen tov grietje, en niet weet wat hij moet doen (*que faire*), ziet pt, ‘net als zijn moeder’, een niet te vangen ‘kever’ opduiken

fobie (1909)

casus kleine Hans – paardenfobie

- enerzijds Oedipaal / castratie in de genese van de fobie
paard = substituut voor bij de moeder tekortschietende vader
- anderzijds genot in die fobie gefixeerd via letter=lalangu
 - Fobie buit taaltoeval uit dat typisch is voor het Duits (*Ausnützung eines dem Deutschen eigentümlichen Sprachzufalls*) = gebaseerd op Duitse *lalangu* of *lettre* ()
uitroep van stoute Weense straatkinderen die voor zijn deur op straat spelen
roepen iets, terwijl ze vanop het laadplatform op en af de toekomende en vertrekkende paardenkarren springen:
 - als vader (en Freud) vragen waarom hij bang is, antwoordt Hans iteratief:
dat hij zijn *Dummheit* (fobie) *gekriegt* heeft *wegen dem Pferde* = wegens het paard
dat is zijn fobische betekenaar, ahw in één woord *wegendempferde*
 - achteraf neemt Hans dat terug
Ich habe mich falsch erinnert
 - valse herinnering = Weense homofone equivoque
Wortgleichklänge/Wortanknüpfung > kind behandelt Wörter dinglich
miskennen daarvan doet analyse vaak mislukken!!
 - kinderen moeten iets geroepen hebben ivm *Wagen* (karren) en *Pferd* (paard)
 - meervoud van *Wagen* (kar) is normaal gesproken identiek nl *Wagen*
maar in Weens dialect is *Wägen* het meervoud van *Wagen* – waarbij *Wägen* (karren)
uitgesproken als *wegen* (wegens)
 - en daardoor kan Hans *Wägen* (karren) herschrijven als *wegen* (wegens)
kinderen riepen voortdurend *wegen dem Pferde! wegen dem Pferde!*
 - de herschrijving van *Wagen* (kar) als *wegen* (wegens) impliceert meteen ook weer een grammaticale operatie: “kar ... paard” wordt “wegens het paard”
 - waarom moest Hans het als *Wägen* (karren) als *wegen* (wegens) herschrijven?
 - *Wägen* verwijst naar zijn moeder – en haar duister genot
 - de moeder heeft inderdaad gedreigd om te verhuizen – en dat, zo heeft Hans al vaak
genoeg gezien, gebeurt altijd met paard-en-kar
op dat moment verliest *Wägen* zijn betekenis, wordt het zinledig én opgevuld met het genot
van de moeder – waarop Hans *Wägen* wel moet herschrijven als *wegen*, om dat genot van
de moeder niet onder ogen te moeten zien
 - Hans is niet bang voor een paard op zich
 - Hans is bang voor een paard-met-een-kar
hij is bang voor een paard dat plots vertrekt met een zware, met het genot van de
moeder volgeladen verhuiskar achter zich en dat daarbij even ter plekke doortrappelt
(*Krawall*) en ook wel eens omvalt

fetisjisme (1927)

casus man die valt voor vrouwen met een bepaalde glans op de neus

- fetisjisme klassiek door Freud benaderd vanuit Oedipus en castratie
 - ontdekking castratie moeder = trauma
 - fetisj = fallussubstituut – gebaseerd op ‘toevallige laatste visuele houvast voor de ontdekking van castratie van de moeder = soort *Grenzbildung* voor het gat
 - typisch vanuit kinderlijke kijkrichting: schoenen, of lingerie
- anderzijds casus atypische fetisjist door Freud benaderd vanuit *lalangue/lettre*
 - man valt voor vrouwen met bepaalde *Glanz* (Duits) op de neus
 - glans op de neus moet niet per se objectief door neutrale derden vaststelbaar zijn
het hangt er eigenlijk een beetje van af hoe de fetisjist in kwestie zelf juist kijkt – “zijn glans”, besluit Freud, “kan hij dus naar believen op elke vrouwenneus zien”
 - tijd dat vrouwen hun neus poederden
 - eufemisme voor naar wc gaan bij vrouw
 - om niet te glanzen neus glimt makkelijk– vroeger erotische betekenis??
 - Fetisj ‘glans op de neus’ is gebaseerd op de letter
 - Als kind Engelstalige *nanny*
op het moment dat zij zich uitkleedde moet ze kleine ‘curieuzeneuze’ met bijzondere intonatie gezegd hebben ‘*not to glance at*’ (Engelse uitspraak!!) = steeds even kijken
 - Onbegrijpelijke Engelse *glance* (steels kijken) moet hij in zijn kinderDuits, ‘geschreven’ of ‘overschreven’ hebben met het perfect homofone en dus equivoque *Glanz* (glans). fetisj = geschreven versie van het laatste woord dat hij te horen kreeg vlak voor de ontdekking van de castratie van de moeder,
 - Waarom dat woord *glance* (E) als *Glanz* (D) op neus vrouw?
laatste lichaamsdeel dat hij voor ontdekking castratie nog te zien kreeg?
heeft nanny iets over zijn neus gezegd? (*Naseweis*)
- terugvallen in fallische interpretatie (castratie)
 - via een nieuwe equivoque *Glanz* = glans / *Glans* = glans=eikel
 - op de neus – als fallisch uitsteeksel

FREUDS INTERPRETATIE VISEERT VIA DE LETTER DE FIXATIE VAN HET GENOT IN HET SYMPTOOM ALS LICHAAMSEVENT BIJ DE DWANGNEUROSE

cf. Karakter en Anaalerotiek (1908) – voetnoot

- typische overdrachtscomplicatie
 - pt = 'zeer intelligente man' (leerling Freud!)
 - dwangneuroticus blijkbaar zit in vrije associatie verveeld met roddel over Freud, door gemeenschappelijke kennis X
 - X maakt Freuds theorie over anale seksualiteit belachelijk ...
 - ... door uit te pakken met eigen anale kinderfantasie:
"Ik ben chocolade-fabrikant Van Houten, iedereen wil de geheime formule van mijn cacao – maar die houd ik natuurlijk angstvallig voor mijzelf!"
- reactie Freud (tov pt, dus niet tov X)
 - wat zegt Freud daarop
Wann haut'n ... die Mutter ... = Wanneer slaat hem ... zijn moeder ...
 - Freud maakt een perfecte homofone equivoque = *Wortwitz* = woordspeling
Nederlandse *Van Houten* begrijpt hij ahw verkeerd door dat in het Duits te schrijven
 - *Van* wordt *wann* – dat kan, want *wann* (wanneer) wordt uitgesproken als *van*
 - *Houten* wordt *haut'n* – Houten wordt inderdaad zo uitgesproken
wat meteen ook de grammatica introduceert:
 - *haut* = 3^{de} persoon enkelvoud van *hauen* (slaan)
 - *'n* = afgekapte *ihn* (hem)
 - Freud voegt aan die equivoque nog steeds iets toe
die Mutter ('zijn moeder') > maakt introductie grammatica duidelijk
 - Freud laat iets onuitgesproken
"... op de poep"
 - hoe zegt Freud dat?
"meteen + lachend + zonder daar zelf meteen een dieper inzicht aan te verbinden"
dat is echt de stijl voor dit soort letterlijke interpretatie
interprétation doit être preste pour satisfaire à l'entreprêt (TV)
 - wat viseert Freud met die letterlijke interpretatie?
hij construeert daarmee het onderliggend fantasma (*Deckfantasie*)
 - fantasma in de lijn van "Eind Kind wird geschlagen"
 - fantasma verwijst via 2 equivoques naar de zindelijkheidstraining
 - 1^{ste} equivoque: "mijn *kaka* is *caca-oooh*" = schone *kaka*!
 - 2^{de} equivoque: moeder zou mij voor mijn *kaka-oooh!* dan ook niet moeten slaan (*hauen*), maar daar evenveel voor moeten betalen als voor chocola bij van Houten (*hauten*)

EIGEN CASUS

fixatie via de letter in de genese van het symptoom als lichaamsevent en in de interpretatie ervan

BEGIN ANALYSE

MAN TWEEZIJDIG SYMPTOOM

- eerste beknopte formulering – als dynamische oppositie
 - beetje te weinig genot in verhouding tot de vrouw
 - beetje teveel genot in verhouding tot de taal
- anders geformuleerd – als iteratief proces
 - vrouwen moeten zich amuseren, plezier hebben ...
 - ... maar dan wel door wat hij zegt, of eigenlijk: door de manier waarop hij alles zegt over zijn verhouding tot de taal klaagt hij om te beginnen dus niet: taalvaardig als hij is, beleven vrouwen en dus ook hijzelf daaraan het grootste plezier.
 - impliceert echter ook dat hij er eigenlijk niet tegen kan als een vrouw zich amuseert, of geniet – zonder dat zijn spreken dat 'veroorzaakt' heeft daartegenover overvalt hem altijd een zekere gêne – die hij beschrijft als een *unheimliche* lichamelijke gewaarwording, een lichaamsevent dus
 - op dat moment gaat hij dan zijn taalvaardigheid gebruiken om dat 'Ander' genot – dat aan zijn eigen talige inbreng ontsnapt en hem dus quasi fysiek geneert – om dat vrouwelijk genot te verpesten
 - omdat zijn vriendin niet meer verdraagt dat hij altijd 'haar' plezier moet verpesten, maar ook omdat hij dat zelf ergens niet meer verdraagt, omdat zijn eigen 'doen' hem op dat punt *unheimlich* begint over te komen, begint hij een analyse

KEERPUNT ANALYSE INTERPRETATIE OP DE LETTER

- In PA heeft hij het op bepaald moment over dat quasi lichamelijk gevoel van *gêne* tegenover het vrouwelijk genot – voor zover dat niet door zijn talige insteek is gedictieerd daarbij valt mij meteen op dat hij “Ik geneer mij” op een rare manier uitspreekt
 - niet zoals het hoort, op zijn Frans – als “ik zjeneer me” [ʒɛneer]
 - wel, op totaal onbegrijpelijke wijze – als ‘ik heneer mij’ [heneer]
- de man is West-Vlaming – cruciaal in dit geval – en dus zou ik dat meteen kunnen ‘begrijpen’ ik zeg echter dat ik niet begrijp wat hij zegt – *no mercy* met mijn gouvgenoten!
 - ik laat hem het woord ‘heneren’ een aantal keer herhalen
 - waarbij ik nadrukkelijk toon dat ik aandachtig luister alsof ik daar per se iets wil in of uit horen – dat ik maar niet te horen krijg
- gevolg
 - de man begint ergens aan dat woord te twijfelen
 - het begint hem te dagen dat hij zich misschien ergens in dit woord vergist, dat hij misschien niet weet wat hij met dat woord zegt¹

verder verloop analyse

duidelijk geworden dat het woord ‘heneren’

- een fragment uit zijn *lalangue* is, een letter ...
- ... waarmee zijn genot op een bepaald moment is gefixeerd geworden in een oersymptoom als lichaamsevent in zijn ‘gêne’ tov vrouwelijk genot voor zoverre zich dat niet door zijn spreken laat dicteren

¹ Gewoon erop wijzen dat men iets niet verstaat, wat zeg je daar juist? Ik versta dat niet
Cfr TD (ook taalvirtuoos) “mijn grootvader was een keutelboertje” – wat zeg je?! Zeg nog eens ...

- altijd gedacht keutelboertje ipv keuterboertje
- Kon r niet uitspreken als kind – lambdacisme typisch
dus soort ‘regressie’ naar anele kindertaal

HERINNERT ZICH OM TE BEGINNEN EEN BEPAALDE SCÈNE

een scène, letterlijk – het gaat om een scène tijdens de repetitie van een toneel toneel waarin hij de hoofdrol had ‘gekregen’ – of eigenlijk had opgeëist

- benadrukt dat die scène zich voor puberteit moet hebben afgespeeld
 - ervoer puberteit immers als een echte breuk
 - voor puberteit was hij in alles goed – in alles de beste van de klas
 - niet alleen intellectueel
 - maar ook fysiek, sportief
 - na puberteit
 - gevoel fysiek niet meer mee te kunnen – geen fysieke *présence*
 - gecompenseerd door zijn intellectuele zeg maar verbale *présence*
 - repetitie toneel waarin hij hoofdrol had, moest dus voor puberteit geweest zijn, want na puberteit zou hij die hoofdrol nooit meer hebben durven opeisen wegens te weinig fysieke *présence*, te weinig podium*présence*
- context van dat toneel
georganiseerd door een leider van de jeugdbeweging
 - ‘leider’ = belangrijke meesterbetekenaar voor de man
 - leider waar hij geweldig naar opkeek – als een soort ik-ideaal
 - keek op naar die leider omwille van diens taalvaardigheid herinnert zich bv.
 - kinderen riepen altijd “ei, leider”
 - waarop die zei “ik ben geen eileider”
onze man had achteraf het gevoel dat het verbazend lang geduurd had, voordat hij doorhad dat dit een equivoque was – lijkt eerste equivoque die hij zich herinnert
 - keek ook op naar die leider omdat die succes had bij de moeders, zijn moeder – door die taalvaardigheid?
 - leider ook met literaire ambities
 - zelf toneelstuk geschreven
 - toen die leider daarvoor hoofdrol zocht, had onze man zich daar meteen voor opgedrongen, zo voelde hij dat achteraf toch zelf zeer sterk aan
- sleutelmoment = repetitie van een bepaalde scène

- sleutelmoment = repetitie van een bepaalde toneelscène
 - de toneelscène
 - een man is thuis – en de buurvrouw springt even binnen
 - de buurvrouw vraagt: “Ik stoort toch niet?”
 - en hij, de man, moet antwoorden: “Nee hoor! ‘Ge moet U niet generen!’ [ʒeneren]
 - ge moet u niet generen = ge moet u niet schamen of verlegen voelen
 - van Dale:
 - “geneer je niet” = iemand uitnodigen om alles te doen waar die zin in heeft
 - meestal ironisch gebruikt: “Ge moet u vooral niet generen, zeg!”
 - acting out van de toneelscène door zijn Ik-ideaal
de leider van de jeugdbeweging regisseert
en speelt hem dan ook eerst die scène met tekst en al voor = *acting out*
 - het Ik-ideaal verbeteren
op het moment dat hij die scene moet naspelen
 - zegt onze man niet “ge moet u niet zjeneren!”
hoewel juist nog netjes voorgezegd door die leider, waarnaar hij zo opkeek
 - maar zegt hij “Ge moet u niet heneren!” – waarom?!
hij dacht dat Franse uitspraak als ‘zjeneren’ slecht, West-Vlaams taalgebruik was
 - en dus had hij tov de taalleider die de ei-leider voor hem geworden was, even willen laten blijken dat hij wist hoe ‘generen’ moest uitgesproken in het toen opgeld doende Algemeen Beschaafd Nederlands
hij had alleen maar dat ene kleine, alleen door hem gehoorde foutje van zijn Ik-ideaal willen rechtzetten, teneinde dit Ik-ideaal intact te houden
 - daar speelt ook concurrentiële identificatie met militant flamingantische vader in mee
 - de slappe lach het Ik-ideaal uiteenvallen
leider-regisseur krijgt prompt de slappe lach
genot van die lach doet leider als Ik-ideaal uiteenspatten
 - gevolgen van dat uiteenvallen van het Ik-ideaal door de slappe lach
 - een fundamentele verdeeldheid
 - enerzijds, in een soort reactieformatie, is de man meer dan ooit overtuigd
 - dat ‘heneren’ de juiste uitspraak is
 - dat leider, de Ander, hoe onbegrijpelijk ook, het fout heeft
 - anderzijds overvalt hem een soort diepe wanhoop
 - van uiteindelijk zelf ook niet te weten wat hij zegt
 - en dus altijd op zijn hoede te moeten zijn met wat hij zegt
cf. later aan unif: herinnert zich dat een prof, waarnaar hij heel erg opkeek, hem, op het mondeling examen, toen hij dacht dat hij heel overtuigend op dreef was, *plots out of the blue*, zo ervoer hij dat, toebeet: “Maar Meneer X, let toch een beetje op uw woorden!”
– was hij volledig de kluts van kwijt
 - vlak na begin puberteit ook weer ‘uitverkoren’ voor hoofdrol schooltoneel in 1^{ste} jaar college
 - zonder zichzelf op te dringen, leek het hem toch
 - herinnert zich
 - tijdens repetities toneel: groeiend fysiek gevoel van gêne – dat verlamde
 - achteraf: iteratieve nachtmerrie
 - schooltoneel – maar tekst volledig vergeten te leren
 - en dus panisch angst van niet te weten wat te zegge
of eigenlijk: iets te zullen zeggen dat nergens op slaat)

het definitieve einde van zijn toneelambities

LATER IN ANALYSE BEGINNEN DOORDRINGEN
DAT HIJ INDERDAAD NIET WIST WAT HIJ ZEI MET DAT 'HENEREN'
'HENEREN' = 'HENEIREN'

- in de VA rond de betekenaar 'heneren' komt hij plots bij het woord 'heneiren' uit
en beseft hij dat zijn correctie, toen, in die toneelscène, van het woord 'zjeneren' als 'heneren'
eigenlijk door het woord 'heneiren' gedikteerd was geworden
 - hij dacht dat hij het verkeerdelijk op zijn West-Vlaams uitgesproken 'zjeneren' corrigeerde
– met het ABN woord 'heneren'
 - daarbij verscheen echter een echt West-Vlaams dialectwoord
– dat hij zeer goed kende nl 'heneiren'
'Westvlaamsch Idioticon de Bo: '
zich heneiren' = 'zich junnen (zich amuseren), ergens geerne zijn'
- onder het kritisch oog van zijn Ik-ideaal, van zijn taalleider
 - slaagt hij er niet in om tov een vrouw te zeggen dat ze zich niet moet 'zjeneren'
hij kan niet zeggen dat ze zich niet moet schamen om zich te amuseren
 - maar zegt hij, tegenover een vrouw, juist het tegengestelde:
je moet je niet 'heneiren', ge moet u niet amuseren

VAN WAAR KOMT DIE LETTER 'HENEIREN'?

- eenmaal bewust van de aanwezigheid van het West-Vlaamse 'heneiren' in zijn neologisme 'heneren', beseft hij meteen waar dat 'heneiren' vandaan komt.
- uitdrukking voor het eerst gehoord, daardoor voor het eerst getroffen (*choc pur du langage!*) in oerscène tussen zijn ouders.
- toneelstukje met leider jeugdbeweging = doorslage van de oerscène tussen ouders
- een oerscène
weet niet meer hoe oud – maar we moeten veronderstellen voor de toneelrepetitie
 - soort slaapritueel – samen met zijn favoriete 1j jongere broer (soort imaginaire dubbel)
 - met de oren tegen de muur, de geluiden uit de ouderlijke slaapkamer afluisteren
 - achteraf maakten ze zich daar ondereen graag vrolijk over – als apen in een oerwoud.
 - maar op gegeven moment had er, tussen al die broeierige oerwoudgeluiden uit de ouderlijke slaapkamer, toch ook één duidelijk verstaanbare zin weerklonken
hoort vader plots aan moeder vragen: "Heneirde joen e bitje?" (amuseer je je een beetje?)
 - hij moet toen zelf al geweten hebben wat 'joen heneiren' betekent nl zich amuseren
 - herinnert zich in elk geval een soort panisch getinte bevreemding omdat hij zich totaal niet kon voorstellen waarop dat 'heneiren' van zijn moeder sloeg:
 - hoorde moeder kreunen – alsof ze pijn had
 - en moeder antwoordde ook niet op die vraag van de vader raar genoeg, zonder dat de vader kwaad leek te worden: daarmee sloeg de moeder inderdaad de Boven-Ik imperatief bij uitstek van zijn vader in de wind: "Antwoordt!"

we kunnen zeggen dat het woord 'heneiren', dat hij al kende, op dat moment zijn betekenis heeft verloren, zinledig is geworden én met het duister genot van de moeder gevuld is geworden – en meteen ook een zware stempel op zijn genot heeft gezet

- over die onbeantwoorde zin (in de dubbele betekenis) van de vader, "Heneirde joen e bitje?", hebben de broers het onder elkaar nooit durven hebben – daarmee viel niet te lachen en dus is 'heneiren', in al zijn onbegrijpelijkheid, met heel zijn equivoque lading aan onbegrijpelijk genot van de moeder, in hem blijven resoneren
 - als een traumatische betekenaar-in-zijn-dooie-eentje, als een equivoque letter die voor hem de onmogelijkheid van de seksuele verhouding is gaan afdekken
 - als een zwaard van Damocles dat hem in zijn verhouding tot de taal boven het hoofd is blijven hangen

POP UP VAN DE LETTER IN HET REËLE

- traumatische betekenaar 'heneiren' is dus zijn vraag in relatie tot genot de moeder blijven stellen
- tot op het moment dat hij de kans schoon zag om die *signifiant tout seul* zin te doen krijgen
 - door die ene betekenaar aan andere betekenaars te koppelen door als het ware tekst en uitleg te vragen over die *signifiant tout seul* ...
 - aan de Ander van de Ander aan de taalleider die de ei-leider van de jeugdbeweging voor hem geworden was
 - de meester van de betekenaar
 - het *sujet supposé savoir* over de taal

het fenomeen is bekend, bij kinderen. en gênant

kinderen die te pas en te onpas in volwassen gezelschap uitpakken met grove woorden

- woorden die ze inderdaad niet snappen
- maar waarvan ze maar al te goed aanvoelen dat daarin iets gecondenseerd moet zitten van het genot, van de seksuele verhouding tussen hun ouders.

Zo ook dus deze man tegenover zijn taalleider

door "ge moet u niet zjeneren" tegen zijn taalleider ingaand te verbeteren als "ge moet u niet heneren", legt hij die taalleider het enigma voor van "heneirde joen a beetje", het enigma van het genot van zijn moeder in verhouding tot zijn vader²

- Dat de betekenaar op-zijn-dooie-eentje, 'heneiren', op dat moment door de Ander van de Ander weggelachen en dus onontvankelijk verklaard wordt, dat maakt die pas echt traumatisch
- Als hij het in de analyse, in de overdracht, toch nog eens aandurft om die traumatische 'heneiren' vermomd in de equivoque 'heneren' te berde te brengen, lacht de Ander van de Ander, ik dus niet. En kan er voor het eerst enige beweging in het lichaamsevent van zijn *gêne* komen ...

² bijkomend: g/h fonemen tot trauma geworden

- normaal – zonder dat men daarop let
 - g verdwijnt geruisloos
 - h neemt plaats van g even geruisloos in zonder dat men daar dus op let
- bij hem is dat een soort traumatisch punt gebleven moet daar altijd op letten
 - om h uit te spreken
 - om 'g' niet als 'h' uit te spreken maar slaagt daar ternauwernood in